

**การพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนรู้
แบบผสมผสานในการสอนวิชาการศึกษาคด้วยตนเอง
ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต***

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ
Journal of Nursing Science & Health
ปีที่ 42 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) 2562
Volume 42 No.3 (July-September) 2019

**The development and evaluation blended model
in teaching independent study of master
of nursing science students**

พลินพิศ ธาณวัฒน์นานนท์ ปส.ด.** อรวรรณ ทนุแก้ว ปส.ด.*** ศศิกานต์ กาลา: ปส.ด.*** ลัพณา กิจรุ่งโรจน์ ปส.ด.***

วีณา คันฉ่อง ปส.ด.*** ไสยัญ ชูเนวล ปส.ด.*** วราภรณ์ คงสุวรรณ ปส.ด.***

Ploenpit Thaniwattananon Ph.D.** Orawan Nukaew Ph.D.*** Sasikarn Kala Ph.D.*** Lappana Kitrungrat Ph.D.***

Weena Khanchong Ph.D.*** Sopen Chunuan Ph.D.*** Waraporn Kongsuwan Ph.D.***

บทคัดย่อ

การพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ 1) พัฒนารูปแบบ โดยทีมวิจัยซึ่งเป็นผู้ประสานงานรายวิชา 2) ทดลองใช้และประเมินผล โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ปี 1 จำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ช่วง คือ (1) การเตรียมความพร้อมในการ ศึกษา วัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา ผู้เรียน ผู้สอนและทรัพยากรการเรียนรู้ (2) การนำ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ โดยผสมผสานการเรียนรู้ในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การติดตาม การปรับเปลี่ยน และการประเมินผลผู้เรียนและรายวิชา (3) การ ประเมินผล พบว่าผู้เรียนรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2, SD = 0.28$)

คำสำคัญ การเรียนรู้แบบผสมผสาน; คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง; นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

Abstract

The development and evaluation blended learning model was conducted in 2 phases: 1) model development by the research team members who were the course coordinators, 2) implementing and evaluation using self-directed learning tool. The sample consisted of 25 graduate students who were studying in the 1st year of 2017 academic year. Descriptive statistics were used in data analysis. The developed model consisted of 3 phases: 1) preparation to study the course's objectives and learning outcomes, learners, teachers, and learning resources; 2) implementing the blended learning model that comprised both classroom and electronic media methods. This model had four steps : orientation, monitoring, adjusting, and, assessing learners' learning outcomes and course, respectively; 3) outcome assessment. It was found that the learners perceived their overall self-directed learning ability at a high level ($\bar{X} = 4.2, SD = 0.28$).

keywords: blended learning; self-directed learning ability; graduate nursing students

*This project was supported by the FON Research Fund.

**Ph.D in Nursing, Faculty of Nursing (FON), Prince of Songkla University, Corresponding Author.

***Ph.D. in Nursing, Faculty of Nursing (FON), Prince of Songkla University.

บทนำ

รายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกให้ผู้เรียนทบทวนวรรณกรรมจากฐานข้อมูลทางการพยาบาลและสุขภาพ และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง ฝึกการอ่าน วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ รวมทั้งเขียนรายงานในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงกำหนดให้นักศึกษาปริญญาโทชั้นปีที่ 1 ทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนในรายวิชานี้ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของรายวิชา โดยเฉพาะการมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการที่จะบรรลุผลสัมฤทธิ์นี้ได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (self-directed learning)¹

การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นคุณลักษณะสำคัญข้อหนึ่งของผู้เรียนในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สะท้อนการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ผู้เรียนมุ่งมั่นแสวงหาความรู้ ความมั่นใจความสามารถและมีส่วนร่วมในการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ยอมรับผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืนตลอดชีวิต¹ และเมื่อประยุกต์แนวการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่รายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รูปแบบการจัดการเรียนการสอน จึงควรเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และค้นหาค้นคว้าใหม่ผ่านกระบวนการคิดและค้นคว้ากระบวนการทางสังคม ผ่านกระบวนการกลุ่มและการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้คอยสนับสนุนช่วยเหลือ²

อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ผ่านมา เป็นลักษณะการ

บรรยาย อภิปรายและทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน โดยก่อนการเรียนการสอนประมาณ 1-2 สัปดาห์ อาจารย์ผู้สอนแวนเอกสารการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ในระบบการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย (learning management system: LMS) และเมื่อเปิดภาคการศึกษาผู้เรียนมาพบกันในห้องเรียนเพื่อรับฟังการปฐมนิเทศ และอภิปรายในหัวข้อการทบทวนวรรณกรรม การสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์มีการฝึกวิเคราะห์งานวิจัยและนำเสนอผลเป็นรายกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนได้รับมอบหมายให้ศึกษาด้วยตนเองเพื่อทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์งานวิจัย โดยเปิดโอกาสให้พบอาจารย์ที่ปรึกษาตามตารางเวลาที่จัดไว้ 6 ครั้ง และให้นำเสนอผลการศึกษา 3 ครั้ง ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีลักษณะไม่ยืดหยุ่นและไม่เหมาะกับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน ที่ส่วนใหญ่ต้องทำงานในขณะศึกษาด้วย ผู้เรียนไม่สามารถบริหารจัดการเวลาในการเรียนและสร้างชิ้นงานตามความต้องการรายวิชา อีกทั้งผลการประเมินรายวิชาจากผู้เรียนและผู้สอนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนยังมีจุดอ่อนในด้านที่ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเฉพาะความรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ และกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร อีกทั้งยังไม่มีการวัดประเมินคุณลักษณะนี้มาก่อน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งในชั้นเรียนและผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน³⁻⁴ โดยที่การสอนในชั้นเรียนผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลโต้ตอบกับผู้สอนได้โดยตรง และการเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสอน เนื่องจากมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับพื้นฐานและลักษณะของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อและงานวิจัย ตลอดจนหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ดีที่สุด ที่สามารถนำมาปรับใช้ในงานค้นคว้าของผู้เรียน

เอง อีกทั้งสามารถเลือกศึกษาได้อย่างอิสระ ตรงกับช่วงเวลา ความพร้อมและในสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนเองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเอง โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับการเรียนในห้องเรียน เพื่อมุ่งพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเองโดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน
2. ประเมินผลระดับการรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนหลังผ่านการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ประยุกต์กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาของศิริชัย⁵ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานวิจัย 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นช่วงการพัฒนาแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์บริบทของการเรียนการสอนของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา 2) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา 3) ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานฉบับร่าง และระยะที่ 2 เป็นช่วงการนำร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้และช่วงการประเมินผล

ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดการประเมินผลด้วยการวัดคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียนที่ต้องมีการจัดการความรู้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการเรียนรู้ ซึ่งสัมพันธ์กับความสามารถด้านวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจในชีวิต^{1,6} ที่สามารถพัฒนาไปสู่ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต⁷ ซึ่งเจริญฉิมและคณะ⁸ ได้พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง จากแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองของกุเลียลมีโน⁹ อันประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการ

เปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ เป็นความสนใจในการเรียนรู้ พอใจในการริเริ่มของตนเอง 2) ด้านมโนคติของตนเอง ต่อการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีวินัยและแบ่งเวลาในการเรียน 3) ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ยอมรับผลการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ในสิ่งยาก 5) ด้านความรักในการเรียน มีความรักและสนุกกับการเรียน 6) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถคิดแก้ปัญหา 7) ด้านการมองอนาคตในแง่ดี มองปัญหาเป็นความท้าทายและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 8) ด้านความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหา

ส่วนการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) ในรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเอง เป็นการนำจุดเด่นของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ร่วมกับการเรียนในห้องเรียน¹⁰ โดยพัฒนาผ่านกระบวนการพัฒนางานวิจัยของศิริชัย⁵ ซึ่งการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งมีความยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนมีความสะดวก สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา¹¹ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนให้มีการปฏิสัมพันธ์ผ่านช่องทางเทคโนโลยีและสร้างสรรค์ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ขณะที่การเรียนในห้องเรียน มีจุดเด่นในด้านการสื่อสารแบบสองทางที่ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้สอนช่วยชี้แจงข้อสงสัยได้ทันที ผู้เรียนได้รับการสะท้อนกลับ หรือได้รับข้อเสนอแนะผลงานจากผู้สอนและสามารถสอบถามผู้สอนได้ทันที¹² ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการเรียนในห้องเรียน จึงเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในช่วงการปรับเปลี่ยนเข้าสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 และจากการทบทวนวรรณกรรม

พบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการค้นคว้าตนเองดีขึ้น^{1,3-4}

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ใช้กระบวนการวิจัยตามแนวคิดการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาของศิริชัย⁵ โดยคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการปฏิบัติทุกครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาใช้แก้ไขและปรับปรุงนวัตกรรมจนนำไปสู่การประเมินผล

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มตัวอย่างหลัก ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตทุกคน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการศึกษาด้วยตนเอง ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ได้แก่ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (ไทยและนานาชาติ) สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต และสาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ รวมจำนวน 25 คน

กลุ่มตัวอย่างรอง ได้แก่ กลุ่มผู้สอนซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชั้นงานการศึกษาด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. **เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย** ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานฉบับร่าง ประกอบด้วย การเรียนในห้องเรียนและการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประมวลการสอนรายวิชา ทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือ ตำรา วารสารทางวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุด อุปกรณ์/เครื่องใช้ทัศนูปกรณ์ในห้องเรียน ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น LMS ระบบฐานข้อมูล โปรแกรมตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการ เว็บไซต์ และสื่อมีเดียเพื่อการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ อีเมล เฟสบุคและไลน์

2. **เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่

2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ศาสนา สาขาที่เรียนและประสบการณ์ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนางาน

2.2 แบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ใช้สำหรับนักศึกษาพยาบาลของเกียรติกำจร และทัศนศรี¹³ ที่นำมาจากเจริญฉิมและคณะ⁸ ซึ่งสร้างขึ้นตามทฤษฎีของกูเลียลมิโน⁹ โดยแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) ด้านมโนคติของตนเองต่อการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ 4) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ 5) ด้านความรักในการเรียน 6) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 7) ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และ 8) ด้านความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้โดยลักษณะของแบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 =จริงน้อยที่สุด จนถึง 5=จริงมากที่สุด และการแปลผลค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1-2.33=ระดับน้อย, ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66=ระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ย 3.67-5.00=ระดับมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้

1) ตรวจสอบความตรงของแบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงทั้งเชิงโครงสร้างและเนื้อหา และปรับแก้ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และ 2) ตรวจสอบความเที่ยงของแบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ปรับปรุงแล้ว โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ .92

จริยธรรมในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ PSU IRB 2018-NL 001

ขั้นตอนของการวิจัย ประกอบด้วย 2 ระยะ ตามกระบวนการพัฒนางานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ช่วงการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานฉบับร่าง โดยทีมวิจัยซึ่งเป็นผู้ประสานงานรายวิชาหลักจากทุกสาขาประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและบริบทของการเรียนการสอนของผู้เรียน ร่วมกันประเมินความต้องการของผู้เรียน โดยนำผลการประเมินจากผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอนในปีที่ผ่านมา ทบทวน วางแผน วิเคราะห์ และออกแบบแผนและกิจกรรมการเรียนรู้ จัดให้มีสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา

ขั้นตอนที่ 2) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา โดยกำหนดให้ได้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานฉบับร่าง ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ขั้นตอนที่ 3) สังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานฉบับร่าง จากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1

ระยะที่ 2 ช่วงการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานฉบับร่าง ไปทดลองใช้และช่วงการประเมินผล โดยนำไปใช้ในการจัดการสอนภาคการศึกษา 2 ปี การศึกษา 2560 จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (ไทยและนานาชาติ) สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต และสาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ รวมจำนวน 25 คน โดยให้ผู้เรียนประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง และติดตามประเมินปัญหาและอุปสรรค

จากกลุ่มผู้สอน กลุ่มผู้ประสานงานรายวิชาและกลุ่มนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนรายวิชาวิเคราะห์สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 การพัฒนารูปแบบ ทีมวิจัยมีการเตรียมความพร้อม ในพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เริ่มด้วยผู้ประสานงานรายวิชาวิเคราะห์ผลการประเมินที่ผ่านจากผู้เรียนและผู้สอน พบว่าผู้เรียนยังไม่มีควมรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจเนื่องจากการจัดการสอนที่เน้นในห้องเรียน การสอนแบบเดิมไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันยังมีน้อย และขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเขียนผลงานทางวิชาการ และแม้ว่ามีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ LMS แต่ที่ผ่านมายังไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้ประสานงานรายวิชาได้ศึกษาวัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา ทรัพยากรการเรียนรู้ และครูผู้สอน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้นมา ประกอบด้วยวิธีการเรียนรู้ในห้องเรียน ร่วมกับการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ในห้องเรียนหรือแบบต่อหน้า (face to face) ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปราย การมีส่วนร่วมในห้องเรียน การทำแบบฝึกหัดรายบุคคลและรายกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภายใต้การให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา และการนำเสนอผลงานในห้องเรียนและการประชุมวิชาการ การสะท้อนคิดและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ส่วนการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย การใช้ LMS การสืบค้นข้อมูลผ่านระบบฐานข้อมูล

(e-database) เว็บไซต์ การเขียนผลงานวิชาการโดยผ่านการตรวจสอบจากโปรแกรมการตรวจสอบการคัดลอกผลงาน (e-plagiarism) และการสื่อสารผ่านอีเมล เฟสบุ๊คและไลน์ การเรียนรู้แต่ละวิธีถูกนำมาเลือกใช้ หรือใช้ผสมผสานกันในทุกกิจกรรมการสอนและ กิจกรรมการประเมินผล

ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และเป็นที่ปรึกษา จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ระบบอินเทอร์เน็ต การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้แสดงไว้ให้ในระบบ LMS ของรายวิชา และการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตั้งคำถาม และให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งในชั้นเรียนและผ่านระบบ LMS

ช่วงที่ 2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานไปทดลองใช้

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (ภาพ 1) ถูกนำไปทดลองใช้ภายใต้แผนระยะเวลาเรียนรู้ของรายวิชา 16 สัปดาห์ จำนวน 3 หน่วยกิต ซึ่งเป็นการเรียนแบบปฏิบัติการ 135 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในห้องเรียนและพบอาจารย์ที่ปรึกษา ร้อยละ 20 และวิธีการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 80 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1) การปฐมนิเทศ (orientation) ผู้ประสานงานรายวิชาปฐมนิเทศ โดยชี้แจงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผลของรายวิชา พร้อมจัดแขวนรายละเอียดของประมวลรายวิชา ให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาในระบบ LMS เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกประเด็นที่สนใจศึกษา กำหนดเป้าหมาย และสามารถวางแผนงานและตารางเวลาได้อย่างเหมาะสม (สัปดาห์ที่ 1) จากนั้นจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นและเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นการอภิปรายและฝึกปฏิบัติในหัวข้อการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล ฝึกการอ่านบทความวิชาการ

วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ร่วมกัน (สัปดาห์ที่ 2-4) และต่อมาผู้เรียนแต่ละคนศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถนัดพบอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นรายบุคคลได้ในระหว่างการเรียนตามต้องการ (สัปดาห์ที่ 5-8)

2.2) การติดตาม (monitoring) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหาภายหลังที่ผู้เรียนได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานในเบื้องต้น ซึ่งผู้ประสานงานรายวิชามีการติดตามความก้าวหน้าของงาน 2 ครั้ง ด้วยการสื่อสารผ่านอีเมลและไลน์ โดยครั้งที่ 1 กำหนดให้ผู้เรียนแขวนผลงานการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมบางส่วนผ่าน LMS ล่วงหน้าและนำเสนอเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน (สัปดาห์ที่ 9) และครั้งที่ 2 ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานในงานประชุมวิชาการของคณะฯ (สัปดาห์ที่ 13) ซึ่งหลังเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ผู้เรียนได้สะท้อนคิดและรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ประสานงานรายวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อน และจากอาจารย์ภายนอก เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงและวางแผนในการแก้ไขงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3) การปรับเปลี่ยน (adjusting) ภายหลังจากที่ได้รับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลต่าง ๆ ผู้เรียนปรับเปลี่ยนระบบความคิด โดยการทบทวนอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับผลงานที่สังเคราะห์ร่วมกับการศึกษา หรือแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ เช่น การร่วมอภิปรายและรับฟังข้อคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงการได้รับข้อมูลและกำลังใจจากเพื่อนและอาจารย์ผ่านการพบปะพูดคุย หรือผ่านข้อความทางไลน์ หรือเฟสบุ๊ค โดยเฉพาะผู้เรียนบางรายที่ต้องใช้ความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขผลงานให้เสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่รายวิชากำหนด (ครั้งที่ 1 สัปดาห์ที่ 10-12 และครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 15)

2.4) การประเมินผลการเรียนรู้ (assessing) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการ

บริหารจัดการของรายวิชา โดยให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนเป็นครั้งสุดท้าย (สัปดาห์ที่ 14) โดยมีผู้ประสานงานรายวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา และเพื่อนรับฟังและให้ข้อคิดเห็นพร้อมทั้งให้ผู้เรียนสะท้อนคิดผลการเรียนรู้และส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านโปรแกรมการตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการวางแผนเพื่อการพัฒนาต่อไปหลังจากสิ้นสุดรายวิชา (สัปดาห์ที่ 16)

ช่วงที่ 3 การประเมินผล ภายหลังจากใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน และมีผลการศึกษา ดังนี้

การรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง หลังผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเอง พบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยรายด้านที่ผู้เรียนมีการรับรู้สูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 คือ ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($M = 4.54, SD = 0.38$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 7 คือ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี ($M = 4.49, SD = 0.38$) โดยผู้เรียนร้อยละ 100 มีการรับรู้ในทั้ง 2 ด้านนี้อยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ด้านที่ 3 คือ ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.97, SD = 0.37$) แต่เป็นด้านที่ผู้เรียนสะท้อนการรับรู้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ โดยผู้เรียนร้อยละ 72 มีการรับรู้ในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ขณะที่ผู้เรียน ร้อยละ 28 มีการรับรู้ในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ดังตาราง 1)

นอกจากนี้ ภายหลังจากสิ้นสุดการสอนของรายวิชา ได้ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาจากนักศึกษาพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก (4.61 จากคะแนนเต็ม 5) และได้สอบถามข้อคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่า นักศึกษามีการพัฒนาความมั่นใจและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการผลิตผลงานวิชาการที่นำไปใช้ในการต่อยอดการทำวิทยานิพนธ์และนำไปเสนอในที่ประชุมวิชาการทางการพยาบาล

ระดับคณะและระดับชาติ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ที่กว้างไกลต่อไป

อภิปรายผล

การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นการปรับรูปแบบรายวิชาใหม่ให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของรายวิชา ในขั้นเริ่มต้นผู้ประสานงานรายวิชา ต้องศึกษาข้อมูล ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง วัตถุประสงค์ รายวิชา ข้อมูลทั่วไปและพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อช่วยให้สามารถนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ วัตถุประสงค์รายวิชา และช่วยเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ¹⁴ รวมทั้งช่วยเตรียมเครื่องมือและสื่อการเรียนรู้ได้อย่างเพียงพอเหมาะสม^{15,16}

การนำวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยวิธีการสอนผ่านการเรียนในห้องเรียนและผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มหาวิทยาลัยและคณะจัดสรรให้ได้แก่ LMS, Electronic-database, plagiarism checking program, Webpage, internet และผู้เรียนมีเครื่องมือสื่อสารส่วนตัว ช่วยทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการเรียนการสอนในด้านเวลา สถานที่เรียน และการจัดลำดับการเรียนรู้ก่อน-หลัง ทำให้ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการเวลา หรือมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น เวลาการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อต้องมีภาระงานในรายวิชาอื่น นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้นยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศให้มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อคิดเห็นและความรู้สึกระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอนในช่วงเวลานอกห้องเรียนได้ โดยผ่านสื่อการเรียนรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเกิดบรรยากาศการเกื้อกูล ช่วยสร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้¹⁷ ภายใต้อาจารย์ที่ประสานงานรายวิชา ออกแบบเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน หรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับลักษณะหรือความต้องการของกลุ่ม

ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง^{16,17}

นอกจากนี้ เพื่อให้มั่นใจว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน อันจะนำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีกลยุทธ์หรือกระบวนการติดตามกำกับเป็นระยะ โดยมีการกำหนดไว้ในแผนของกิจกรรมการเรียนการสอน ในช่วงเวลาที่เหมาะสม¹⁸ เริ่มตั้งแต่การปฐมนิเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมายและวางแผนงานของตนเองได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งการติดตามกำกับอย่างสม่ำเสมอเป็นการช่วยกระตุ้นเตือนและติดตามประเมินความก้าวหน้าของงาน นอกจากนี้ การจัดทำข้อเสนอผลงาน การสะท้อนคิดตนเองและการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ประสานงานรายวิชา และเพื่อน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านทั้งในชั้นเรียนและ LMS ทำให้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงงานในชั้นเรียนต่อไป แม้ว่า การพัฒนาและปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนอาจสร้างความเครียดและความลำบากเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนผลงานและศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งปรึกษาพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงงานให้มีความถูกต้องและครอบคลุมสาระทางวิชาการได้เพิ่มขึ้น ภายใต้การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อใกล้สิ้นสุดรายวิชา ผู้เรียนสามารถนำผลงานที่ปรับปรุง (ฉบับสมบูรณ์) มานำเสนอในชั้นเรียน เพื่อประเมินผลงานของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนต้องมีกลยุทธ์ในการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองโดยมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการและต้องมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลา รวมทั้งแสวงหาความช่วยเหลือจากหลายแหล่งมากขึ้น¹⁹

หลังสิ้นสุดการเรียนการสอน มีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาและประเมินผลคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยนักศึกษา ซึ่งการประเมิน

ดังกล่าวช่วยทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสะท้อนและรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลอื่น ทั้งผู้ประสานงานรายวิชา อาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อน อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงผลงานและนำไปใช้ต่อยอดรายวิชา วิทยานิพนธ์ได้ โดยผลการประเมินพบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถพัฒนานักศึกษาดำเนินผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านของรายวิชาอยู่ในระดับดีมาก และมีข้อเสนอแนะการเพิ่มฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และการอภิปรายในชั้นเรียน ซึ่งผู้ประสานงานรายวิชาจะได้นำผลการประเมินการเรียนรู้ของรายวิชาและผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป^{14,15}

จากผลการศึกษาที่พบว่า การรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน สามารถรับรู้ถึงการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของตนเองว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา^{1,3-4} นอกจากนี้ ผู้เรียนสะท้อนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 คือ ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($M = 4.54, SD = 0.38$) อธิบายได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนรับรู้ถึงรูปแบบใหม่ของการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระมากขึ้น กระตุ้นให้มีความสนใจ อีกทั้งผู้ประสานงานรายวิชามีการเตรียมความพร้อม และจัดกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาและสถานที่เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและความพอใจในการริเริ่มของตนเอง²⁰ นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปรายกับผู้สอนและเพื่อนในห้องเรียน ทำให้ยังคงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนและรับฟังความเห็น รวมถึงให้ข้อมูลย้อนกลับผ่านการทำงาน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การขอคำปรึกษา การนำเสนอผลงานในห้องเรียนและในการประชุมวิชาการ การ

สะท้อนคิดและการให้ข้อมูลย้อนกลับตามแผนการเรียนรู้ที่จัดทำ ทำให้ผู้เรียนรับรู้ได้ถึงโอกาสที่มากขึ้น^{16, 17}

การรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 7 คือ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี ($M = 4.49$, $SD = 0.38$) อธิบายได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจถึงการเรียนในรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงการทบทวนวรรณกรรมที่ตนเองเลือกกับงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนและฝึกปฏิบัติทักษะการสืบค้น การวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีการฝึกในห้องเรียนและศึกษาคด้วยตนเอง เพื่อนำความรู้และทักษะจากในห้องเรียนไปประยุกต์กับชิ้นงานในประเด็นที่เลือกสรรของตนเองได้ และสะท้อนได้จากผู้เรียนร้อยละ 100 มีความเห็นว่าช่วยให้เกิดการพัฒนาคคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก และสะท้อนความเห็นในการประเมินผลรายวิชาว่า “คนอื่นเรียนได้ ตนเองก็เรียนได้” ซึ่งอธิบายได้ว่าในห้องเรียน ผู้เรียนมีโอกาสนำเสนอความก้าวหน้าของการทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อของตนเอง สามารถเห็นถึงความก้าวหน้าในการค้นคว้าของตนเองเปรียบเทียบกับเพื่อน อีกทั้งผู้เรียนสามารถปรึกษา พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับรุ่นพี่ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ และสามารถเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับเพื่อนคนอื่นและรุ่นพี่ อีกทั้งรายวิชามีการมอบหมายอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่ผู้เรียนเลือกสรร และดูแลต่อเนื่องไปถึงวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทเป็นทั้งโค้ชและเป็นผู้ให้คำแนะนำ (coaching/mentoring) ทำให้ผู้เรียนมั่นใจว่าสามารถแก้ปัญหาได้²¹

อย่างไรก็ตาม ในด้านความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ แม้ว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72) ได้สะท้อนถึงคะแนนเฉลี่ยระดับมาก ($M = 3.97$, $SD = 0.37$) แต่ยังมีผู้เรียนบางส่วน (ร้อยละ 28) มีการรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้านนี้ในระดับปานกลาง ซึ่งอธิบายได้ว่า ผู้เรียนรับรู้ถึงความมีอิสระและสามารถ

ริเริ่มเป็นผู้วางแผนการศึกษาคด้วยตนเองในประเด็นที่ตนเองสนใจ โดยในตารางเรียนกำหนดสัปดาห์ที่ 1-4 เป็นการศึกษาในชั้นเรียน สัปดาห์ที่ 9 และสัปดาห์ที่ 14 เป็นการนำเสนอในชั้นเรียน รวมเวลาในห้องเรียน ร้อยละ 20 และศึกษาคด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 80 อีกทั้งผู้เรียนสามารถกำหนดแผนของตนเองในการพบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างน้อย 3 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนส่วนหนึ่งรับรู้ว่ายังไม่สามารถดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ได้ ซึ่งอาจเกิดจากการเร่งรีบทำงานอย่างกระชั้นในสัปดาห์ก่อนการนำเสนอ หรือผู้เรียนขาดการพบอาจารย์ที่ปรึกษาเนื่องจากงานที่ทำไม่คืบหน้า ซึ่งในการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญ โดยต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเอง และมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้¹⁹ และอีกเหตุผลที่สนับสนุนผลคะแนนเฉลี่ยในด้านนี้ของผู้เรียนบางรายที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากแม้ว่าผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น แต่ยังคงรู้สึกว่าการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ¹ อีกทั้งยังต้องพึ่งพาความคิดเห็นและการสนับสนุนจากเพื่อน ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมกับปัจจัยจากการที่ผู้เรียนต้องเรียนรายวิชาอื่นควบคู่ไปกับรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเอง ทำให้ไม่สามารถจัดสรรเวลาในการศึกษาคด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ¹ อีกทั้งรายวิชาอื่นมีกำหนดการส่งงานในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนต้องบริหารจัดการตนเองและจัดสรรเวลา จึงทำให้รับรู้ว่ายังไม่สามารถเรียนรู้ได้เต็มที่ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะด้านความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้อยังเป็นสิ่งที่ท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนในโอกาสต่อไป

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีการรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองในระดับมากทุกด้าน ผลการศึกษาคสามารถให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองควรมีกระบวนการติดตามกำกับ (monitoring) เป็นระยะอย่างเหมาะสม ได้แก่ การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ มีสื่อการสอน มีกิจกรรมให้ฝึกทักษะ มีกำหนดให้ส่งชิ้นงานและรายงานความก้าวหน้ากับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ปัจจัยความสำเร็จคือการชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบ active learning สิ่งแวดล้อมพื้นฐานที่ช่วยอำนวยความสะดวก ได้แก่ ความเร็วของอินเทอร์เน็ต

2. ควรเพิ่มกิจกรรมการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในหัวข้อการทบทวนความรู้ การตั้งคำถามในการสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์ การทบทวนวรรณกรรม การประเมินคุณค่าและการวิเคราะห์สังเคราะห์วรรณกรรม เนื่องจากเป็นสาระความรู้ที่ผู้เรียนสะท้อนว่ายากและต้องการให้มีการจัดสอนในห้องเรียน

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลก่อนและหลังการเรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และติดตามผลความคงอยู่ของคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนในรายวิชาวิทยานิพนธ์

References

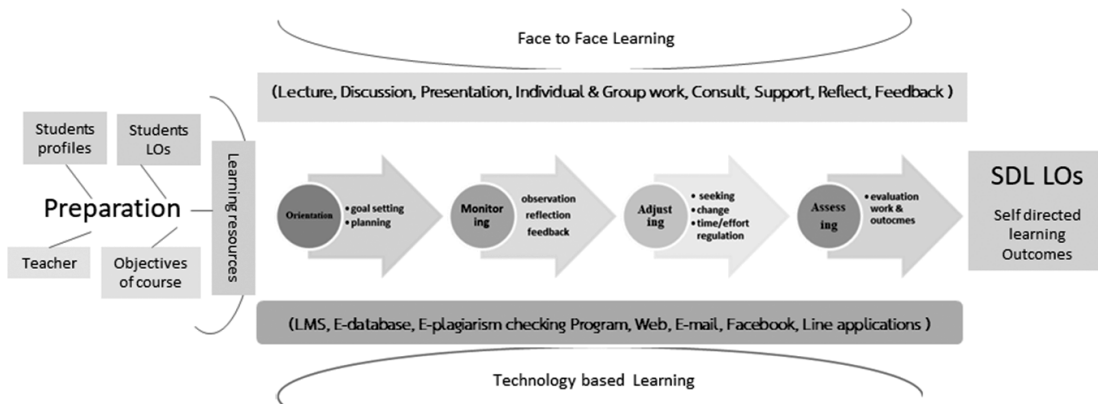
1. Nikitenko G, Correlational analysis of adult students' self-directed learning readiness, affective learning outcomes, prior electronic learning experience, and age in hybrid and online course-delivery formats. Doctoral Dissertations: The University of San Francisco; 2009.
2. Panich V. 21st Century skills learning. Bangkok: S. Charoen Printing; 2013.
3. Sriarunasmee J, Techataweewanb W, Mebusaya RP. Blended learning supporting self-directed learning and communication skills of

Srinakharinwirot University's first year students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015; 197: 1564-69.

4. Uz R, Uzun A. The Influence of blended learning environment on self-regulated and self-directed learning skills of Learners Uludag University, Turkey. *European Journal of Educational Research* 2018; 7: 877-86.
5. Kanjanawasee S. Research and development for Thai education. *Silpakorn educational Research Journal* 2016; 8(2): 1-18. (in Thai)
6. Boyer SL et al. Self-directed learning: A tool for lifelong learning. *Journal of marketing education* 2014; 36(1): 20-32. doi.org/10.1177/0273475313494010
7. Guglielmino LM. Why self-directed learning? *International Journal of Self-directed Learning* 2008; 5(1): 1-11.
8. Charoenchim S, et al. Self-directed learning ability of pre-service teachers. *Faculty of Education and Development Sciences: Kasetsart University*; 2012.
9. Guglielmino LM. Development of the self-directed learning readiness scale [dissertation]. Athens (GA): University of Georgia; 1977.
10. Bersin J. The blended learning book: best practices, proven methodologies, and lessons learned. San Francisco: Pfeiffer; 2004.
11. Kala S, Isaramalai S, Pohthong A. Electronic learning and constructivism: a model for nursing education. *Nurse Education Today* 2010; 30(1): 61-6. doi: 10.1016/j.nedt.2009.06.002.
12. South African College of Business. Face to face learning vs online distance learning [Internet].

- 2019 [cited 2019 Jan 8]. Available from: <https://www.sacob.com/blog/face-to-face-learning-vs-online-distance-learning/>
13. Kusol K, Samienpetch T. Self-directed learning ability as a learning outcomes of problem-based learning of Walailak university nursing students. *Journal of Nursing and Education* 2015; 8(3): 127-38. (in Thai)
 14. Eagleton S. Designing blended learning interventions for the 21st century student. *Adv Physiol Educ* 2017; 41: 203-11.
 15. Sze-yeng F, Hussain RMR. Self-directed learning in a socioconstructivist learning environment. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2010; 9: 1913-17.
 16. Boelens R, Wever BD, Voet M. Four key challenges to the design of blend learning: a systematic review. *Educational Research Review* 2017; 22: 1-18.
 17. Shand K, Glassett FS, Costa V. Principles of course redesign: a model for blended learning. In: Chamblee G, Langub L, editors. *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher; Education International Conference*. United States: Savannah (GA); 2016: 378-89.
 18. Printrich PR, Zusho A. Student motivation and self-regulated learning in the college classroom. In: Perry RP, Smart JC, editors. *The scholarship of teaching and learning in higher education: An evidence based perspective*. The Netherland: Springer; 2007: 731-810.
 19. Vanslambrouck S, Zhu C, Pynoo B, Thomas V, Lombaerts K, Tondeur J. An in-depth analysis of adult students in blended environments: do they regulated their learning in an 'old school' way?. *Computers & Education* 2019; 128: 75-87.
 20. The Royer Center for learning and Academic Technologies. Blended learning [Internet]. 2004 [cited 2018 Oct 28]. Available from: <http://www.rcmusic.ca/telus-centreperformance-and-learning-0>
 21. Thorne K. *Blended learning: how to integrate online and traditional learning*. London: Kogan Page; 2003.

ภาพ 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาการศึกษาคด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ตาราง 1 ค่าคะแนนต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (N = 25)

คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง	Min	Max	M (SD)	ระดับคะแนน		
				น้อย จำนวน (%) (1-2.33)	ปานกลาง จำนวน (%) (2.34-3.66)	มาก จำนวน (%) (3.67-5)
1. ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	3.80	5.00	4.54 (0.38)	0 (0)	0 (0)	25 (100)
2. ด้านมโนคติของตนเองต่อการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.29	4.57	4.04 (0.40)	0 (0)	5 (20)	20 (80)
3. ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้	3.40	4.80	3.97 (0.37)	0 (0)	7 (28)	18 (72)
4. ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	3.67	5.00	4.24 (0.35)	0 (0)	0 (0)	25 (100)
5. ด้านความรักในการเรียน	3.20	5.00	4.12 (0.46)	0 (0)	6 (24)	19 (76)
6. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.33	5.00	4.11 (0.43)	0 (0)	3 (12)	22 (88)
7. ด้านการมองอนาคตในแง่ดี	4.00	5.00	4.49 (0.38)	0 (0)	0 (0)	25 (100)
8. ด้านความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหา	3.88	5.00	4.31 (0.33)	0 (0)	0 (0)	25 (100)
โดยรวม	3.80	4.74	4.2 (0.28)	0 (0)	0 (0)	25 (100)